

I. FILOSOFIA 1980-2003

1. Introducció

L'Estatut de 1979, el de Sau, establia en l'article 9 que la cultura és competència exclusiva de la Generalitat, encara que l'article 25 matisava el concepte de competència exclusiva i permetia una interpretació restrictiva reduïda del seu vertader significat. Amb la cultura, com amb altres àmbits, per exemple, l'Estat es decantà per aquesta segona interpretació. De totes maneres, la major part dels traspassos de l'administració central a l'autònoma es van fer efectius el juny de 1981, així com els diners que haguessin permès a la Generalitat engegar les diferents polítiques culturals. Aquesta celeritat en els traspassos referents a Cultura —no va ser igual en altres matèries— permeté al Departament funcionar quasi a ple rendiment a partir de la meitat de la primera legislatura, encara que no s'assoliria un nivell òptim —una velocitat de creuer— fins a finals dels anys 80.

Aquest capítol titulat «Filosofia», s'estructura en quatre apartats ben diferenciats. El primer tracta els principis bàsics d'actuació, és a dir, els principis bàsics de les polítiques culturals empreses pels diferents governs que Jordi Pujol va presidir i que fins i tot van més enllà de l'estrictament àmbit cultural, també defineixen un model de país. Són la voluntat de consolidar la nació, l'afany d'aconseguir un equilibri territorial i la cessió de l'empenta cultural, sempre que no suposi una dimissió de les seves funcions per part de la Generalitat, a la iniciativa privada.

El segon apartat fa referència al ric patrimoni cultural de què disposa Catalunya. Val a dir que, vista la història del nostre País, en molts casos és un miracle que encara puguem gaudir d'un important llegat cultural, que per aquest mateix motiu mereix una especial cura de cara a la seva preservació per les generacions futures.

El tercer apartat, «La promoció cultural», traça i explica les principals línies polítiques que la Generalitat engegà en matèria de cultura, i que es van aplicar a totes les —diguem-ne— disciplines que conformen el que avui en dia entenem per cultura (arts visuals, arqueologia, teatre, cultura popular, etcètera). Són la creació d'infraestructures, el foment del consum cultural, l'afavoriment i el suport a la creativitat, la protecció, conservació i difusió del patrimoni cultural i la promoció internacional de la cultura catalana. Aquests cinc blocs, així mateix, no són completament independents els uns dels altres, sinó que estan interrelacionats. Les infraestructures, per exemple, fomenten el consum cultural, i sense un bon nivell de creativitat poca cosa es pot promoure a nivell internacional. Aquests blocs, per tant, s'alimenten els uns als altres.

Finalment, el quart apartat descriu el context polític en què es va desenvolupar l'acció de la Generalitat de Catalunya en el món de la cultura, ja que és un món que es caracteritza no només per la seva activitat creativa, sinó també per la seva forta politització, fet que inevitablement havia de crear interferències en les relacions entre govern i sector.

2. Principis bàsics d'actuació

2.1 CULTURA I IDENTITAT NACIONAL

La cultura ha estat, històricament, una de les prioritats del catalanisme. De fet, és un dels seus fonaments. Abans que es desenvolupés com a moviment polític, el catalanisme era essencialment un corrent cultural: la Renaixença literària, els cors d'Anselm Clavé, la recuperació del patrimoni artístic del país que engegà l'Institut d'Estudis Catalans. En bona part, el catalanisme ha justificat la seva raó de ser, s'ha legitimat, en l'existència d'una cultura —en el sentit més ample del terme.

No és estrany, doncs, que en tots els períodes que Catalunya ha exercit l'autogovern hagi reclamat i exercit competències en aquesta matèria. La Biblioteca de Catalunya i la xarxa de biblioteques popu-